

8e JAARGANG
NUMMER 1
JANUARI 1972

DAAD EN GEDACHTTE

**orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd**

BIJ ELKE BIJZONDERE HANDELING GAAT
HET DENKEN AAN HET DOEN VOORAF.
BIJ HET HANDELEN VAN KLASSEN OF
MASSA'S BLIJKT DE BETEKENIS VAN
HET HANDELEN PAS ACHTERAF. HIER
GAAT DE DAAD VOORAF AAN HET BE-
GRIP, AAN DE GEDACHTE.

DAAD EN GEDACHTE

Orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd

GEEN VASTE ABONNEMENTSPRIJS

De uitgave zal worden bekostigd uit **VRIJWILLIGE** bijdragen

Red. en adm.: Corn. Outhoornstraat 1', Amsterdam - W

Postgiro 307695

OVER HET OPTREDEN VAN DE SHOPSTEWARDS

OP DE WERVEN AAN DE UPPER CLYDE

IN HET VORIGE NUMMER van "Daad en Gedachte" hebben wij in een algemene beschouwing datgene wat zich afspeelt bij de Schotse scheepswerven aan de Upper Clyde een zogenaamde bezetting genoemd, die niets gemeen heeft met een zelfstandige arbeidersstrijd. Wat zich ontplooid heeft, zo ongeveer betoogden wij, is een actie tot behoud van de werkgelegenheid, die niet door de arbeiders zélf gevoerd wordt, maar een, waarbij alle zaken door de shopstewards worden bedisseld en deze de dienst uitmaken.

In het bewuste stuk stelden wij - daartoe genoopt door de omvang van het ons ter beschikking staande materiaal - nadere informatie in 't vooruitzicht. Wij menen niet beter te kunnen doen dan die onmiddellijk te laten aansluiten bij die passage waarmee wij in ons eerste artikel over de Upper Clyde Shipyards de aandacht vestigden op twee leidende figuren in het shopsteward-comité: Jim Airlie en Jim Reid. Wij schreven daar, dat zij uiterst nauwe relaties onderhouden met de Britse C.P. en een zwaar accent hebben gelegd op politieke aspecten onder sterke, zo niet volslagen verwaarlozing van datgene, wat in onze ogen bij welk arbeidersoptreden ook het allerbelangrijkste is: het uitoefenen der beslissingsmacht door de direct betrokkenen.

Jim Reid, zo delen ons Britse vrienden mee, is voor de C.P. lid van de gemeenteraad van Clydebank. In het verleden was hij ook voorzitter van het district Schotland van deze partij. Hij staat nu op de nominatie om dat opnieuw te worden en de C.P. hoopt ook, dat hij bij de eerstvolgende verkiezingen tot een van haar parlementsleden zal worden gekozen. Wat Jim Airlie betreft: de C.P. schuift hem naar voren als een serieuze kandidaat voor een bestuursfunctie in de vakbond der elektriciëns, waarin de invloed der Britse bolsjewieken al jarenlang vrij sterk kan worden genoemd. Achter dat alles gaat het streven schuil, de miserabele economische situatie in Schotland te gebruiken ten bate van de partij, wier positie in Groot-Brittannië allesbehalve florissant is.

De politiek van de Britse C.P. is gericht op een nauwe samenwerking met de "linker"-vleugel van de Labourparty. Daaruit valt het te verklaren, dat de genoemde leiders van het shopsteward-comité van de U.C.S. van 't begin af aan ten

nauwste hebben samengewerkt met het tot die "linker"-vleugel behorende Labour-parlements lid Antony (Tony) Wedgwood Benn. Toen de Schotse werftarbeiders op 23 juni gevolg gaven aan 'n oproep der shopstewards en een grote demonstratie hielden in Glasgow, behoorde Wedgwood Benn, met Reid, tot de sprekers. Hij werd, gedurende die meeting, via de welbekende en beproefde C.P.-regie, min of meer als een soort van "arbeidersheld" naar voren geschoven en er waren borden te zien met de eis, dat de Conservatieve premier Heath maar terstond door Tony diende te worden opgevolgd.

Het feit werd, ruim een week na de bewuste meeting, gesignaleerd door de "Socialist Leader", het orgaan van de Independent Labour Party, welk blad niet naliet daarbij een kritische kanttekening te plaatsen. Het herinnerde er namelijk aan, dat de heer Benn twee jaar tevoren, toen Labour nog aan het bewind was, ten opzichte van de Schotse scheepswerven een soortgelijke politiek voorstond als nu door Heath en minister Davies wordt bedreven. Men kan er uit leren, dat ook in Groot-Brittannië de C.P. de twijfelachtigste bondgenoten accepteert wanneer zij 'n mogelijk verkiezingssuccesje ruikt.

Na het bovenstaande zal het geen mens verbazen, dat wat Reid en Benn op de demonstratieve meeting naar voren brachten, met een klasse-actie der Upper Clyde werftarbeiders tegen het Schotse rederskapitaal geen sikkepit te maken had. Reid stak een oratorisch vuurwerk af, waarvan de essentie hierop neerkwam, dat de arbeiders van een Tory-regering niets goeds hadden te verwachten en dat die regering maar zo spoedig mogelijk de laan uit moest. Benn vertelde zijn gehoor, dat de Labour Party van plan was om de Schotse scheepswerven te nationaliseren, zonder uit te leggen, waarom zij verzuimd had om dat te doen toen zij nog aan de regering was en - veel belangrijker nog - zonder er op te wijzen, dat er bij een nationalisering voor de arbeiders natuurlijk niets veranderen zou. Wat hij deed, was niets anders dan speculeren op valse illusies en versleten tradities. Tot het laatste behoorde bijvoorbeeld zijn oproep tot de aanwezige Schotse arbeiders om het hunne te doen ter versterking van de Labour Party. Met hun steun, zo maakte hij ze wijs, zou deze tot een machtig politiek wapen van de arbeidersklasse kunnen worden gereconstrueerd. De bedoelingen van de "linker"-vleugel kwamen daarbij heel duidelijk om de hoek kijken.

Beiden, zowel Reid als Benn, vertelden de Clyde-arbeiders ook, dat wanneer het Tory-bewind verjaagd zou worden, dit zou moeten worden vervangen door de zogenaamde "arbeiderscontrole". Dat woord "arbeiderscontrole" is een term, die uitermate geschikt is om een wereld van illusies op te roepen. Bij nadere beschouwing storten die illusies als een kaartenhuis ineen. Het gaat niet om de arbeiderscontrole, maar om de arbeidersmacht. Als de arbeiders macht uitoefenen zijn de ondernemers uitgeschakeld en behoeven zij niet meer "gecontroleerd" te worden. Wanneer de ondernemers nog macht hebben, laten zij zich door de arbeiders niet controleren. Indien het woord "arbeiderscontrole" valt, dan is dat een zichtbaar teken, dat zij die zich er van bedienen de macht van de arbeiders in ieder geval niet wensen. Dat is dan ook net precies wat Benn en Reid met elkaar gemeen hebben en het is die gemeenschappelijke basis, die hun bondgenootschap mogelijk maakt. Natuurlijk zijn er tussen beiden ook verschillen. Als Reid het over "arbeiderscontrole" heeft, dan bedoelt hij: de volstreekte controle o v e r de arbeiders d o o r de C.P. Als Wedgwood Benn van "arbeiderscontrole" spreekt, dan bedoelt hij: een controle over de arbeiders, die wordt uitgeoefend door de Labour Party. Voor beiden is dat verschil voor het moment natuurlijk van ondergeschikte betekenis. Voor het moment is het voor alle twee uitsluitend van betekenis, dat iedere machtsvorming door de Clyde-arbeiders zelf voorkomen wordt.

Zelfstandige arbeidersstrijd betekent altijd, hetzij in geringe-, hetzij in be-

langrijke mate een stap in de richting van machtsuitoefening door de werkers. Het kwam natuurlijk bij Jimmy Reid eenvoudig niet óp voor iets dergelijks in het krijt te treden. In zijn denk- en voorstellingswereld is er voor arbeidersmacht geen plaats. De "leidersrol" van de C.P. als zogenaamde "voorhoedepartij" vormt het begin en het einde van al zijn wijsheid. Alléén kan de Britse C.F., dat weten zowel hij als zijn politieke bazen achter de schermen, die "leidersrol" niet spelen. Indien de C.P. de "linker"-vleugel van Labour echter niet al te kopschuw maakt, dan kan zij het mogelijk in samenwerking met die "linkervleugel" wél. Voor de C.P. geldt derhalve het devies: géén radicale experimenten. Vandaar dat Reid, nog maar nauwelijks nadat hij het woord "arbeiders-controle" had laten vallen, het ook al weer haastig inslikte: "De strijd bij de U.C.S.", zo verklaarde hij, "gaat niet om arbeiders-controle". Zelfs het nietszeggende begrip was hém nog te gevaarlijk. De arbeiders zouden het soms ánders kunnen opvatten dan het was bedoeld. Niet slechts tegen arbeidersmacht was Reid gekant, zelfs de - onmogelijke - idee van een "controle" van de kapitalisten door de arbeiders was hem nog een gruwel. En dat het inderdaad zó met hem gesteld was, dat bewees deze "leider" van de actie bij de U.C.S. door zijn daden. Terwijl Benn en zijn vrienden van Labour's "linkervleugel" van een "staatseigendom" der scheepswerven droomden, althans voorgaven daarvan te dromen, slofte Reid zich het vuur uit de schoenen achter de multimillionair Kelly aan, die op een gegeven moment verklaarde, dat hij de U.C.S. wel zou willen kopen, aanbod waaromtrent "The Financial Times" van 26 augustus uitvoerig wist te berichten.

Wat Reid voor ogen zweeft, zo schreven onze Britse geestverwanten, is een zogenaamde "overwinning" van hem en zijn C.P.-vrienden, die hierop neerkomt, dat er bij de U.C.S. en in de Schotse scheepsbouw wat minder arbeiders zullen afvloeien dan het er aanvankelijk naar uitzag. In het oog van onze Britse makkers is de hele "work-in" bij de U.C.S. - een actie, waarbij wordt dóórgewerkt - niets anders dan een poging om de deelnemers aan die actie in ieder geval te laten behoren tot hen die mogen blijven!

Een van de redenen waarom onze Britse geestverwanten het optreden van Reid, Airlie en hun mede-shopstewards veroordelen is, dat door dat dóórwerken, schepen worden afgebouwd, waarvan de verkoop straks ten goede zal komen aan de likwidators van de werven. Voor ons is dat een bijkomstigheid, die er niet zo heel veel toe doet. Wat veel zwaarder weegt, ja voor ons het eigenlijke punt vormt, is dit, dat bij dat dóórwerken, de kapitalistische arbeidsverhoudingen zijn blijven voortbestaan, in die zin, dat de shopstewards als directeuren optreden, alle werkomstandigheden regelen en dat de arbeiders daarbij evenmin iets te vertellen hebben als voorheen. Voor ons is het criterium: is het een actie van de arbeiders zélf of is het dat niet.

De feiten bewijzen onweerlegbaar, dat er van een actie van de arbeiders zelf niets te bespeuren valt. Er is duidelijk gebleken, dat zij op de werven waar zij aan het werk zijn gebleven eenvoudig de bevelen van de shopstewards hebben op te volgen. Men lette slechts op de volgende bijzonderheden, die onze Britse vrienden bij een bezoek aan West-Schotland uit de mond van U.C.S.-arbeiders hebben opgetekend.

Nadat bekend was geworden, dat de werven van de Upper Clyde Shipyards zeer aanzienlijk zouden worden ingekrompen en sommige ervan zouden moeten sluiten, werd terstond een afvloeiingsregeling voor het personeel van toepassing. De likwidatie van de U.C.S. voltrok zich in fasen. Van het ogenblik dat de eerste fase van kracht werd waren er twee soorten arbeiders: die wel een ontslagaanzegging hadden gekregen en moesten afvleien en zij, die nog geen ontslagaanzegging ontvingen. De "work-in" betekende, dat niet slechts de laatste categorie gewoon

aan de slag bleef, maar óók de eerste. Voor die eerste categorie was er geen enkele loonbetaling meer. Zij kregen een soort van ondersteuning, zoals ook wel tijdens stakingen door bonden plegen te worden uitgekeerd. Die ondersteuning werd betaald uit speciaal hiervoor bijeengebrachte fondsen. Wat degenen die moesten afvloeien maar toch aan het werk bleven ontvingen maakte hun bestaan niet bepaald florissant. Het was slechts een fractie van het voorheen verdiende loon. Maar de betrokkenen hadden, verbeterd voor het behoud van de werkgelegenheid in actie komend, een dergelijke regeling en oplossing geaccepteerd. Zij waren bereid om voor hun actie offers te brengen.

Het sprak vanzelf, dat er tussen hen kameraden waren aan wie dat offer op een gegeven moment te zwaar viel. Die gingen dan omzien naar ander werk. Welnu, op zeker ogenblik moest een der U.C.S.-arbeiders, om zich bij 'n andere werkgever te presenteren twee uur van de "work-in" op de werf verzuimen. De shopstewards, over wie blijkbaar een super-managersgeest vaardig was geworden, wilden toen twee uur op zijn "loon" (lees: toch al geringe ondersteuning) korten. Het voornemen lokte bij de werf arbeiders een storm van protest uit. Als gevolg daarvan ging de korting niet door, maar alleen al dát er in ernst over gedacht is om haar toe te passen typeert de situatie. Een andere arbeider, die eveneens ander werk was gaan zoeken, werd zelfs wegens "absenteïsme" ontslagen. Het feit is al even karakteristiek, ook al werd dan het ontslag later weer ongedaan gemaakt.

We schreven het reeds in ons vorig nummer: het beleid van de shopstewards gaf de arbeiders herhaaldelijk reden tot ergernis. Een van die redenen: te weinig overleg tussen de leiders van de actie en de gewone werkers. Eénmaal per week slechts vergaderden de shopstewards met het werf personeel. Later werd dat zelfs minder dan éénmaal per week. Gedurende die spaarzame vergaderingen werd de meeste tijd gebruikt voor bekendmakingen en speeches door de op het podium gezeten leiders. De resterende tijd was dan telkenmale te kort om opmerkingen, klachten of voorstellen uit de zaal ook maar enigermate tot hun recht te laten komen. Vaak genoeg had het uiten daarvan ook maar heel weinig effect omdat de leiders op het podium over de microfoon beschikten en niet van zins bleken die door arbeiders te laten gebruiken, die het niet met hen eens waren. Indien de shopstewards een arbeider die het woord vroeg kenden als één die wel kritiek zou hebben, dan lieten ze niet na hem terstond als een "storend element" af te schilderen, die de eenheid van de UCS-arbeiders in gevaar bracht. De arbeiders zelf echter vonden, dat die eenheid veel méér in gevaar dreigde te komen als gevolg van de door de shopstewards ontworpen regeling dat een deel van hen nog het oude loon ontving, een ander deel - de "afvloeiers" - de geringere ondersteuning.

De lezer zal uit het bovenstaande al begrepen hebben, dat tijdens de "work-in" de afvloeiingen doorgang vonden, naarmate de likwidatie in een volgende fase kwam. De hele afvloeiing gebeurde kennelijk in nauw overleg met de directie. Het was alleen zo, dat de dagelijkse gang van zaken door de shopstewards werd geregeld en dat de aanwijzing dergenen, die voor afvloeiing in aanmerking kwamen ook door die shopstewards geschiedde.

Opmerking van ons: De actie van de shopstewards lijkt op die manier meer op het verlenen van hand- en spandiensten aan het kapitaal, dan op een stuk strijd. Geen wonder dat de "work-in" op de werf niet tot politie-optreden of iets dergelijks leidde. Wat de shopstewards deden was: voor de directie het onaangename karwei van de afvloeiingen regelen. In de praktijk kwam dat er op neer, dat die afvloeiingen wat geruislozer verliepen, doordat ze "vertraagd" werden met behulp van de fondsen voor de "work-in". Dat kon de directie niets schelen, omdat die fondsen niet van haar afkomstig waren, doch bijeengebracht werden via een met tal van radicale frases omgeven beroep op de solidariteit. Daarop lettende zijn wij ge-

neigd om van "een grof schandaal" te spreken.

Klacht van de UCS-arbeiders (geuit tegen onze Britse vrienden tijdens hun bezoek aan de Clyde): "Het kán natuurlijk toeval zijn, maar het is wel merkwaardig, dat de meeste arbeiders, die de shopstewards tot dusverre voor afvloeiing hebben aangewezen, arbeiders zijn die het gewaagd hebben met hen van mening te verschillen!"

Andere klacht van de UCS-arbeiders: "De directie heeft zich misprijzend over de "work-in" uitgelaten en gezegd, dat de doorwerkende afgevloeden niet langer hun best deden. Inplaats van verontwaardigd tegen zulk een aantijging te protesteren hebben de shopstewards op één van de schaarse meetings verklaard, dat de arbeidsdiscipline verbeterd moest worden!"

Opmerking van onze Britse geestverwanten (nadat zij zich ter plaatse op de hoogte hadden gesteld): "Het is duidelijk, dat de shopstewards ándere belangen hebben dan de arbeiders. Terwijl zij voortdurend een beroep op de 'eenheid' doen - wat in de praktijk niets anders betekent dan een beroep om hen onvoorwaardelijk te volgen - zaaien zij in werkelijkheid de kiemen voor de tweedracht."

Er zijn diverse dingen die te denken geven. Toen de "work-in"-actie begon, verklaarden Airlie en Reid, dat zij de vier werven die tot de U.C.S. behoorden, als één geheel beschouwden. De opmerking sloeg daarop dat het nooit in de bedoeling van de regering had gelegen om alle vier de werven stil te leggen. Waarnaar regering, directie en likwidator Robert C. Smith streefden, dat was een reorganisatie, waarbij een déél van de werven zou worden stopgezet om de positie van vermoedelijk één overblijvende te verbeteren. Later krabbelden Airlie en Reid terug. Hun uitlatingen op dat punt werden onduidelijker. Om opheldering gevraagd door John Kerr, verslaggever van de "Guardian", erkenden zij wél bereid te zijn voor de verschillende werven verschillende oplossingen te accepteren ("Guardian" van 25 september 1971). Hun standpunt, met andere woorden, dat aanvankelijk neerkwam op: "géén vermindering van werkgelegenheid", wijzigde zich in: "desnoods gedeeltelijke vermindering van werkgelegenheid". Dat betekent, dat hún hele actie tenslotte neerkomt op een ordinair touwtrekken over de omvang van de afvloeiingen. Dat is precies hetzelfde als wat onder al dergelijke omstandigheden de vakbondsbureaucraten plegen te doen. Vandaar dan ook, dat onze Britse makkers de verwachting hebben uitgesproken, dat op een gegeven moment de vakbondsleiders wel voor het voetlicht zullen komen om de hele affaire in een (voor het kapitaal) veilige haven te loodsen.

Ander feit dat te denken geeft: Robert C. Smith, de man die met de likwidatie van de U.C.S. belast werd, verklaarde van het begin af aan dat hij (de zaakwaarnemer der aandeelhouders) tegen de "work-in" geen enkel bezwaar had. Wie er twijfel over mocht koesteren wat voor betekenis hij aan die woorden van Robert C. Smith moet hechten, bevelen wij het commentaar aan, dat er door een der Engelse dagbladen op werd geleverd. De bewuste krant schreef: "Wanneer de werf arbeiders hun wanhoop en woede alleen maar tot uiting brengen door middel van een "work-in" en daarop al hun aandacht en energie richten, dan zal hun dat weerhouden van andere, veel gevaarlijker activiteiten".

Met een dergelijk commentaar, menen wij, wordt de spijker op de kop geslagen.

Het is in het licht van an het bovenstaande wél opvallend, dat het zo langzamerhand stil geworden is rondom de actie bij de U.C.S. In de kranten wordt er nauwelijks meer aandacht aan besteed. Dat zou stellig anders zijn indien de "strijd" dát karakter had, wat sommigen er aan willen toekennen. Op het moment dat wij deze regels schrijven - begin december - is de situatie nauwelijks veranderd. Maar al een maand geleden vroeg ons een Franse geestverwant; "Weten jullie eigenlijk hoe het aan de Clyde geëindigd is?" Op het moment dat hij die vraag stelde was er

van een einde nog geen sprake. Het antwoord er op zou echter hebben kunnen luiden: de actie bij de U.C.S. was al geëindigd nog voordat zij goed en wel begonnen was.

=====

B A R B E R T J E M O E T H A N G E N

U HERINNERT zich lezer, hopen wij, uw Multatuli nog wel een beetje? Och, misschien ook niet. Er was - eens - een tijd, dat deze reus uit de Nederlandse letteren nergens zo ijverig werd gelezen als in arbeidersmilieu's. Er zijn héél wat geslachten van proletariërs in dit land geweest, die met Multatuli (schrijversnaam van Eduard Douwes Dekker; geb. 1820, overl. 1887) zijn opgegroeid en die met zijn Woutertje Pieterse of zijn Batavus Droogstoppel even vertrouwd waren als huidige generaties - Douwes Dekker moge ons de vergelijking vergeven - het wellicht zijn met Johnny en Rijk of Willem Duys. Maar in oktober 1919 schreef de Nederlandse sociaaldemocraat en Multatulikenner Saks al in het maandschrift "Groot-Nederland", dat Multatuli "uit de tijd begon te raken".

Die woorden, stellig juist op 't moment dat zij werden neergeschreven, verloren zo'n twintig jaar nadien hun volstrekste geldigheid. Er was, kort voor en kort ná de tweede wereldoorlog, een herlevende belangstelling voor Multatuli, al kán men zich afvragen of deze niet hoofdzakelijk beperkt bleef tot literaire kringen. Hoe het zij, zelfs indien het juist mocht zijn, dat hij nog steeds geen "dode hond" kan worden genoemd, het blijft even waar dat zijn bekendheid thans slechts een zéér flauwe afspiegeling is van wat zij eenmaal is geweest. En dat is dan nog maar zéér zwak uitgedrukt. Wij durven bijna niet te veronderstellen dat u Lothario nog kent, waarvan sprake is op de allereerste pagina van de "Max Haveelaar". Maar Barbartje kent u ongetwijfeld wél! Zij is uit dezelfde eerste bladzijde gestapt en spreekwoordelijk geworden. U wéét dat zij moet hangen!

U wéét het, maar u weet 't verkéérd. Bij Multatuli, aan wie de zegswijze haar ontstaan dankt, is het geenszins Barbartje die hangen moet, maar Lothario. Die Lothario wordt ervan beschuldigd haar te hebben vermoord. Barbartje zélf komt, in levende lijve en in hoogsteigen persoon voor zijn onschuld pleiten, wat echter aan het oordeel van de rechter niets vermag te veranderen. Daar is honderd keer op geweest, maar zegswijzen leiden nu eenmaal met hardnekkigheid een eigen leven.

Wat van Barbartje geldt, geldt ook van het zogenaamde "arbeiderszelfbestuur" in Joegoslavië. Men kan honderd keer betogen, dat in een op de loonarbeid berustende maatschappij geen sprake kan zijn van "arbeiderszelfbestuur"; men kan met voorbeelden aantonen, dat het een vals etiket is, dat door de Joegoslavische machthebbers even ijverig als bedriegelijk op de in hun land bestaande verhoudingen geplakt wordt, het baat weinig. Terwijl de eerste de beste kroegbaas beter weet te onderscheiden tussen datgene wat de gasten in zijn herberg willen schijnen en datgene wat zij werkelijk zijn, praten Amsterdamse sociologen of de economische redactie van een blad als "Het Parool" met onheilige onnozelheid over het "arbeiderszelfbestuur" in Joegoslavië op een wijze alsof het daar tastbare werkelijkheid zou wezen.

Barbertje moet hangen kan dan met recht worden opgemerkt en met het volste recht zelfs. De kritiek der genoemde heren op Joegoslavië is niet deze, dat het "arbeiderszelfbestuur" er slechts geproclameerd wordt maar in feite totaal ontbreekt. Nee, wat zij Joegoslavië verwijten is: met het "arbeiderszelfbestuur" te experimenteren. Het is inderdaad het "arbeiderszelfbestuur" dat zij aan de galg willen zien gebracht.

Hun "aanklacht" tegen het Joegoslavische systeem doet niet slechts aan Barbertje, aan Lothario en aan Multatuli denken, maar ook aan de Deense sprookjesverteller Hans Christian Andersen en zijn verhaal over de nieuwe kleren van de keizer. Weet u het nog hoe een paar slimme bedriegers de keizer van China wijsmaakten, dat zij een stof konden vervaardigen die alleen door niet-domme mensen kon worden gezien? Ze zetten niets op hun getouwen maar deden net alsof ze druk aan het weven waren. Telkens als ze de stof toonden zagen de keizer en zijn hovelingen natuurlijk niets. Maar dat durfden ze zich niet te bekennen uit vrees dat ze voor dom gehouden zouden worden. En toen de keizer tenslotte, naakt, maar zogenaamd in zijn nieuwe kleren, aan het wandelen ging, toen juichten alle mensen, omdat ook zij voor niets ter wereld voor dom wilden worden aangezien...

"De arbeiders in Joegoslavië zijn niet geïnteresseerd in arbeiderszelfbestuur", zegt de economische Parool-redactie in navolging van een rapport van een werkgroep der Amsterdamse universiteit. Die Parool-redactie onderscheidt zich daarmee van de mensen uit Andersens sprookje. Die vonden de niet-bestaande kleren mooi. De economen van "Het Parool" verstouten zich vrij en onverveerd het patroon van de niet-bestaande kleren aan kritiek te onderwerpen. Maar weet u nog hoe het de keizer verging die in zijn blootje wandelde? Een (niet door de een of andere ideologie geïndocctrineerd) kind vertelde hem opeens de waarheid. "Hij heeft niets aan", zo riep het uit de menigte en de keizer schaamde zich opeens, zowel over de schamelheid van zijn kleding als over die van zijn geest.

Als dat nuchtere kind uit het verhaal van Andersen de pagina's van "Het Parool" zou lezen, wellicht dat het verwonderd uit zou roepen, dat de arbeiders in Joegoslavië zich niet k u n n e n interesseren voor iets dat niet aanwezig is. Maar of de Parool-redactie zich dan zou schamen over haar schamelheid van geest wagen wij te betwijfelen. Er zijn - we schreven het al - nu eenmaal dwalingen die hardnekkig zijn.

Barbertje moet hangen! Het zij zo. Maar wij willen hier toch nog eens een pleidooi voeren, zowel voor haar als voor Lothario. Vandaar dat wij hier onder het woord geven aan een Nederlandse arbeider, die geruime tijd in Joegoslavië gewoond en gewerkt heeft, die met een Joegoslavische is getrouwd, die vloeiend Servo-Kroatisch spreekt en het ook vlot leest, een die regelmatig contact onderhoudt met Joegoslavië en er ook telkens weer op familiebezoek gaat. Uit zijn bijdrage zal men kunnen bespeuren, dat het met het "arbeiderszelfbestuur" in Joegoslavië niet anders is gesteld dan met de nieuwe kleren van de keizer. Dat weten de Joegoslavische arbeiders natuurlijk al lang, zo goed als Lothario en Barbertje wisten hoe of het met de zogenaamde moord stond, waarvan de eerste werd beticht.

Maar ja.. dwalingen - we zeiden het reeds - zijn hardnekkig. En er zal door de Joegoslavische arbeiders nog heel wat strijd gevoerd moeten worden eer een ieder ziet, dat daar van arbeiderszelfbestuur geen sprake is.

=====
=====

K R I T I S C H E G E L U I D E N V A N
J O E G O S L A V I S C H E A R B E I D E R S

HET VERSCHIJNSEL van de zogenaamde arbeidersraden in Joegoslavië, opgericht bij beslissing van bovenaf in 1950, heeft in ons land vele linkse lieden in verwarring gebracht. Ze dachten, dat zelfs bij handhaving van de staatsmacht het arbeiderszelfbestuur verwezenlijkt kon worden. De praktijk in Joegoslavië heeft het tegendeel aan het licht gebracht. Wat men daar zich ziet voltrekken is de ontwikkeling van een half-feodaal land naar een moderne industriestaat. Men beleeft er het ontstaan van een bourgeoisie, gevormd door partijfunctionarissen, managers en bureaucraten. De vakbonden vervullen daar dezelfde taak als bij ons: onder handhaving van het systeem de arbeiders zoet houden. Joegoslavië vertoont dan ook alle aspecten van een kapitalistisch land: enorme inkomensverschillen, werkloosheid, stakingen en ranselende milicija (politie).

Het werkloosheidsprobleem wordt er ten dele opgelost door export van arbeiders naar het westen (ca. 600.000 volgens officiële gegevens). Voorts tiert er de corruptie welig, evenals de prostitutie (in sommige steden onder controle van de overheid). De bewijzen hiervoor kan men vinden in de Joegoslavische pers, het duidelijkst in de ingezonden stukken van arbeiders. We laten er hier enkele volgen:

I.

"We lezen om de haverklap, dat we moeten vechten voor sociale rechtvaardigheid en verhoging van de levensstandaard. Wel, laten we dan niet uit het oog verliezen dat bij ons geen sociale rechtvaardigheid bestaat zolang het gemiddelde inkomen van de arbeider de ellendige som van 950 dinar per maand bedraagt, terwijl zijn beschermers, dat zijn diegenen die uit zijn naam en die van de arbeidersklasse spreken, zeven à achtmaal zoveel, namelijk 6000-8000 dinar opstrijken. En dat zijn natuurlijk gegarandeerde inkomens, ongeacht de geleverde prestaties en ongeacht de toestand van onze economie. Dan vragen wij, als eerlijke communisten, ons af hoe we op deze manier het zelfbestuur in onze socialistische maatschappij kunnen uitbouwen en hoe we kunnen komen tot een gelijkelijk verdelen van de lusten en de lasten."

II.

"Wij, arbeiders van de stad en het platteland, wij alleen dragen de lasten van onze economische ontwikkeling. Wij zijn het slachtoffer van de sociale ongelijkheid. Daarom moet de eerste stap zijn, het socialisme en het arbeiderszelfbestuur te bevrijden van de theoretici en de niet-vervulde beloften door het nivelleren van de inkomensverschillen. Terwijl de vaak genoemde groep van 3,2% een leventje leidt in luxe bureau's, weelderige villa's, met super-sleeën, weekeind-huizen, met dure zakensnoepreispjes en overdadige banketten, moet de arbeider, die de uitverkoren groep van 3,2% heeft gekozen, vechten voor iedere kilo zwart brood, voor iedere kilo zout of een paar schoenen. In onze steden ziet de arbeider verbeten aan, dat de gemiddelde burger er goed van leeft, in het bijzonder de Mercedes- en Ford-bezitters, goed gekleed volgens de laatste mode van het westen en met eigen huis. En deze lieden maken ons dag-in, dag-uit wijs, dat we het nu toch zo goed hebben. En nu komt het mooiste: die uitverkoren groep van 3,2% is niet tevreden. In die groep tekenen zich andere groepen af: 1,8%, 0,9% en 0,5%-groepen. En dat hele zoodje samen bezweert ons, dat het gelijk heeft en dat wij hen moeten volgen."

=====

BARBERTJE IS ONSCHULDIG BEVONDEN

ELDERS IN DIT NUMMER komt een mijner vrienden tot de conclusie, dat zowel "Het Parool" als een studiegroep van de universiteit van Amsterdam "Barbertje", oftewel het arbeiders-zelfbestuur in Joegoslavië, willen zien hangen. Ook ik heb de bespreking van het rapport van de studiegroep in "Het Parool" van donderdag 2 december gelezen, doch ben tot een heel andere conclusie gekomen. Mijn mening is, dat zowel de studiegroep van de universiteit van Amsterdam, die in Joegoslavië een onderzoek naar het arbeiders-zelfbestuur heeft ingesteld, als ook "Het Parool", helemaal niet afwijzend staan tegenover het systeem van "arbeiders-zelfbestuur" zoals het in Joegoslavië wordt toegepast. En dat is ook niet verwonderlijk omdat het Joegoslavische systeem met wérkelijk arbeiders-zelfbestuur niets, maar dan ook niets te maken heeft.

"Barbertje moet hangen", zegt onze vriend in zijn stukje. Doch uit het rapport van de studiegroep blijkt daarvan niets. Integendeel blijkt daaruit juist dat men tegenover 't Joegoslavische systeem wel sympathiek staat en het eigenlijk betreurt, dat zo weinig mensen zich daarvoor interesseren. In het rapport wordt dan ook verklaard, dat het systeem van arbeiders-zelfbestuur - waarmee het Joegoslavische systeem dan natuurlijk wordt bedoeld - positief moet worden beoordeeld.

Natuurlijk, het rapport is verwarrend. Enerzijds wordt verklaard, dat in Joegoslavië in de meeste bedrijven het systeem van arbeiders-zelfbestuur is ingevoerd en anderzijds zegt het rapport dat in Joegoslavië het ideaal van arbeiders-zelfbestuur door velen enthousiast wordt nagestreefd. Het is natuurlijk bijzonder vreemd dat er door velen een ideaal wordt nagestreefd - en enthousiast nog wel - dat reeds is verwezenlijkt.

Dat de arbeiders zich voor het Joegoslavische arbeiders-zelfbestuur niet interesseren vindt de studiegroep bevreemdend. Toch wordt in het rapport de oorzaak daarvan wel aangetoond. Het rapport zegt immers, dat het systeem van arbeiders-zelfbestuur in Joegoslavië de mogelijkheid biedt tot handhaving van 'n groot deel van de macht bij een te kleine groep of zelfs slechts bij een enkel individu. Dit is een bewijs temeer, dat er van wérkelijk arbeiders-zelfbestuur geen sprake is en dat groepen als die van de universiteit van Amsterdam en burgerlijke bladen als "Het Parool", als behoeders en beschermers van de burgerlijke orde, geen enkele reden hebben om het Joegoslavische arbeiders-zelfbestuur te zien hangen.

Wanneer er in Joegoslavië sprake zou zijn van wérkelijk arbeiders-zelfbestuur, wanneer daar de macht niet in handen zou zijn van een kleine groep of zelfs van een enkel individu, maar bij de arbeiders, indien de loonverhouding tussen de laagst- en hoogstbetaalden niet 1 : 6 zou zijn, maar de arbeiders zouden bepalen hoeveel een ieder zou ontvangen, dan zou een studiegroep van een universiteit niet eens de behoefte gevoelen om een onderzoek in te stellen. Het zou dan zonder meer worden veroordeeld. En een blad als "Het Parool" zou dan wel heel andere taal laten horen over het Joegoslavische systeem.

Ik kan dan ook tot geen andere conclusie komen, dan dat de studiegroep, en ook "Het Parool", "Barbertje" niet willen zien hangen, doch haar integendeel onschuldig hebben bevonden. Ik geloof, dat met het onderzoek naar het Joegoslavische systeem de mogelijkheden zijn onderzocht of een dergelijk systeem ook niet bruikbaar is voor het Wesyerse kapitalisme, dat met zoveel "wilde" stakingen te kampen heeft. Dat ook het Joegoslavische staatskapitalisme niet voor stakingen gespaard blijft, ziet men daarbij over het hoofd.

O V E R H U N H O O F D E N H E E N
E N A C H T E R H U N R U G O M

DE BURGERLIJKE bladen hebben er vrij veel aandacht aan besteed en dat is bepaald niet zo verwonderlijk: op 't eerste gezicht toch is een staking in de West-Duitse metaalindustrie, waarbij honderdduizenden arbeiders betrokken zijn, een vrij spectaculaire gebeurtenis. Bij nadere beschouwing echter komen de twijfels. Is het allemaal wel zó spectaculair als het er uitziet? Heeft men hier werkelijk te maken met de derde "hete herfst" in de Bondsrepubliek en in West-Berlijn? Of gaat het hier juist om een grandiose poging zo'n derde "hete herfst" - dat wil zeggen een herhaling van wat er in 1969 en in 1970 is geschied - te voorkomen? Voor het laatste menen zij, zijn veel meer aanwijzingen dan voor het eerste.

Dat de jongste - inmiddels al weer geëindigde - actie in de Duitse metaalnijverheid niet zonder meer met de septemberstakingen van 1969 kan worden vergeleken, zal ieder duidelijk zijn. Niet alleen waren er voor ruim twee jaar veel en veel meer arbeiders bij de strijd betrokken, destijds - en wij beschouwen dat van nog véél meer betekenis dan het aantal - ging het om een zelfstandige strijd, die niet slechts de Duitse ondernemers en de regering in Bonn verraste, maar ook de Duitse vakbeweging als een bliksemstraal bij heldere hemel trof. Iets dergelijks kan min of meer gezegd worden van de, overigens veel bescheidener, stakingen die in de herfst van 1970 een - geslaagde - poging vormden om bij de voor de deur staande loononderhandelingen een ronde van $10\frac{1}{2}$ à $11\frac{1}{2}$ % uit 't vuur te slepen. Deze keer was het allemaal heel anders. De vakbeweging en met name de I(ndustrie) G(ewerkschaft) Metall reageerde sneller dan men het zeker de laatste tien jaar van Duitse vakbonden gezien heeft. Het was van meet af aan duidelijk, dat de gebeurtenissen in de deelstaat Baden-Württemberg van karakter verschilden van de acties, die wij zojuist hebben genoemd.

Zeker: óók in de metaalindustrie van Baden-Württemberg begon het met een geheel spontane actie van onderop. Maar dat is volkomen logisch en zegt nog weinig. Er is geen vakbond in de gehele wereld 1) die een staking proclameert, zonder dat er duidelijke aanwijzingen zijn, dat het aan de basis rommelt en zonder dat het levensgrote gevaar dreigt, dat de arbeiders hun e i g e n weg gaan en aan de vakbewegingsbureaucratie derhalve alles uit de hand zal lopen. Medio november zag de I.G. Metall in de bewuste Zuidoost-Duitse deelstaat duidelijk een teken aan de wand geschreven: honderdduizend metaalarbeiders legden op woensdag 10 november voor korte tijd het werk neer. Het was bedoeld als een soort waarschuwing. De vakbond was op dat moment met de ondernemers in onderhandeling over een nieuw contract. De organisatie had een loonsverhoging van rond elf procent gevraagd; de ondernemers hielden halsstarrig vast aan een verhoging van maximaal $4\frac{1}{2}$ %. Het gesprek was daarop vastgelopen; beide partijen bevonden zich in een soort van impasse. Onder de vakbondsbestuurders echter was er nog geen mens, die er ook maar aan dacht zijn toevlucht te nemen tot "het uiterste wapen". Integendeel: de bond stelde - zonder ruggespraak met de arbeiders; veeleer over hun hoofden heen en achter hun rug om - een compromis voor: $7\frac{1}{2}$ %. Dat een dergelijk compromis ook voor de ondernemers acceptabel was heeft het verloop van de latere gebeurtenissen wel

1) Een uitzondering wellicht vormen bepaalde vakbonden in Latijns-Amerika en wat structuur en maatschappelijke verhoudingen betreft daarmee overeenkomende landen. Die uitzonderingen - volledig verklaarbaar - tasten de algemene regel natuurlijk volstrekt niet aan.

bewezen. Precies over een loonsverhoging van $7\frac{1}{2}\%$ zijn de heren het tenslotte eens geworden. De korte actie van de honderdduizend echter bracht een geheel nieuw element in het geding.

Otto Brenner, de voorzitter van de I.G. Metall, en zijn kornuiten in het vakbondsbestuur, realiseerden zich opeens duidelijker dan ooit hoe uitermate moeilijk hun positie was. Niet zozeer ten opzichte van de ondernemers natuurlijk, met wie zij sinds jaar en dag broederlijk samenwerkten, doch ten opzichte van de arbeiders. Er waren in de loop van 1971 al enkele "wilde" stakingen in de chemische industrie geweest als evenzovele symptomen van een algemene onrust. Het spookbeeld van de septemberdagen van 1969 rees opeens levensgroot in de vakbondskantoren op. In Baden-Württemberg lopen de c.a.o.'s éérder af dan in de overige landen van de Bondsrepubliek. Wat dáár als loonronde uit de bus komt is als het ware maatgevend voor geheel Westduitsland. Stel je voor, zo moeten Brenner c.s. gedacht hebben, dat de arbeiders hier opnieuw de zaak in eigen hand nemen. Als dat zou gebeuren reageren in minder dan geen tijd de metaalbewerkers van het Roergebied en de werf arbeiders van Bremen. Dan liever een officiële staking - door ons geleid - en van beperkte omvang. Leidt die staking tot een bepaald resultaat, dat ons in staat stelt voor de arbeidersklasse van geheel Westduitsland ons gezicht te bewaren, dan kan onrust in de overige staten der Bondsrepubliek wellicht, ja uiterst waarschijnlijk zelfs, voorkomen worden.

Dat met het bovenstaande de houding van de I.G. Metall zéér exact geschetst is, bewijst een uitspraak van niemand minder dan zijn vice-voorzitter Franz Steinkühler, gedaan tegenover een redacteur van het Duitse weekblad "Der Spiegel", afgedrukt in het nummer van 29 november 1971.

"Het moreel", aldus Steinkühler, "is boven alle lof verheven. Bij de staking van 1963 moesten wij de arbeiders opjutten, nu moeten wij ze af en toe remmen."

Dat zogenaamde "opjutten" van de arbeiders (door de vakbond notabene!) tijdens de staking van '63 bestond natuurlijk alleen maar in Steinkühlers verbeelding. Zijn uitspraak was een halve leugen en een halve waarheid. Wáár er aan was slechts, dat er nu - in november en ook in december 1971 - zo hard als het maar kon aan de rem getrokken werd. Dus niet eens "af en toe", zoals Steinkühler het poogde voor te stellen. Van meet af aan had de door de I.G. Metall in Baden-Württemberg geproklameerde staking voor de vakbeweging ook alléén maar z i n , indien er zo krachtig mogelijk geremd werd. Immers: in géén geval mocht de beweging naar de overige delen van Duitsland overslaan. Om die reden ook zag de I.G. Metall krampachtig van acties in andere delen van Duitsland af, toen de ondernemers het bij hun tegenaanval veel minder nauw met de deelstaatgrenzen namen en niet slechts in Baden-Württemberg, maar ook elders naar het scherpe zwaard van de uitsluiting grepen.

De I.G. Metall blééf zich desondanks braaf en zoet met haar actie tot die ene deelstaat beperken. Hoe braaf en zoet dat wel was wordt duidelijk, wanneer men zich nog eens even herinnert, dat een loonakkoord in Baden-Württemberg het voorbeeld vormt, waarnaar zich enige tijd later alle loonakkoorden in de Bondsrepubliek richten. Heel simpel geredeneerd zou men kunnen zeggen: juist omdat het geenszins om Baden-Württemberg alléén gaat, maar om de hele Westduitse metaalindustrie en zelfs om meer industrieën dan die alleen, heeft het zin de hele Westduitse arbeidersklasse te mobiliseren. Maar dat is inderdaad te simpel geredeneerd. Er komt meer bij kijken en niemand weet dat beter dan Otto Brenner en zijn adjudant Franz Steinkühler. De arbeiders van de Saar en van het Roergebied, van de Howaldtwerke in Kiel en van de Glöcknerhütte in Bremen hebben er de laatste jaren blijk van gegeven aan de spits van de Duitse arbeidersklasse te marcheren en uiterst kritisch ten opzichte van de vakbeweging te staan. Uitbreiding van de

staking over héél Westduitsland en West-Berlijn zou wel eens een tweesnijdend zwaard hebben kunnen zijn gebleken, een middel dat erger was dan de kwaal, omdat bij een dergelijke uitbreiding der actie een atmosfeer ontstaat, waarbij de dingen o zo gemakkelijk uit de hand kunnen lopen. Hoe logisch zo'n actie op grotere schaal ook schijnen mag, zij is in ieder geval duidelijk in strijd met de logica van de vakbeweging. Vandaar dan ook, dat bijvoorbeeld op de uitsluiting van de arbeiders van de Berlijnse fabriek van Daimler/Benz, n i e t met een stakingsparool geantwoord werd, zéér tot ongenoegen van de automobielwerkers.

"Waarom", zo vroeg een Berlijnse Daimler/Benz-arbeider aan een vertegenwoordiger van de I.G. Metall, "laat de bond geen stemming houden over de vraag of er niet gestaakt moet worden?"

"Dat", antwoordde de aangesproken vakbondsman, "is een zaak, die wij hier niet beslissen kunnen. Dat moet het hoofdbestuur van de I.G. Metall beslissen." Inderdaad was het zo, dat de afdeling West-Berlijn van de I.G. Metall eenvoudig niet over een staking peinsde 2). Wat het hoofdbestuur van de I.G. Metall betreft, op hetzelfde moment dat zijn Berlijnse vertrouwenslieden aan de arbeiders verklaarden, dat deze instantie zou moeten beslissen, had dat hoofdbestuur zelf juist het besluit genomen, dat het geen enkele beslissing zou nemen. Het maakte in Frankfurt bekend, dat het iedere verdere beslissing een week verdaagde!

De uitsluiting van het personeel van Daimler/Benz in West-Berlijn en dat wat er aan voorafging vormt een hoofdstuk apart in de droevige historie van de Duitse metaalstaking van november/december 1971. Een hoofdstuk dat bijzonder leerrijk is. Op het moment namelijk dat de I.G. Metall bij de onderhandelingen in Baden-Württemberg het compromisvoorstel van $7\frac{1}{2}\%$ op tafel legde, zochten de ondernemers naar een middel om aan 'n dergelijk compromis nog te ontkomen. Ze meenden dat gevonden te hebben door in West-Berlijn (maar dan ook alléén daar) met een tussenvoorstel uit de bus te komen. Terwijl ze in Baden-Württemberg nog hardnekkig aan hun aanvankelijk voorstel van $4\frac{1}{2}\%$ vasthielden, verklaarden zij zich in Berlijn bereid een loonsverhoging van 6% te accepteren.

Wat daar achter stak was niet zo moeilijk om te raden. In de geïsoleerde stad Berlijn is de positie van de vakbeweging - wij geven hier de redenering van 't ondernemerdom weer, zoals die uit de feiten af te leiden valt - zwakker dan in de Bondsrepubliek. Daar zal de vakbeweging dus eerder bereid zijn de 6% te accepteren en daarmee is dan een precedent geschapen, met behulp waarvan ook in Westduitsland de zaken geforceerd kunnen worden. De I.G. Metall in Westberlijn echter hield aan de $7\frac{1}{2}\%$ vast omdat de vakbond uiteraard tussen ondernemers ter ener zijde en arbeiders aan de andere kant, in een dwangpositie zat en haar (schijnradicale) gezicht bewaren moest wilde de hele beweging niet over de Bondsrepubliek uitvloeien en uit de hand lopen.

In Berlijn werd daarop de 6% aan een arbitragecommissie voorgelegd. Nog eer die arbitragecommissie uitspraak had gedaan werden de arbeiders van Daimler/Benz door de uitsluiting getroffen. De uitsluiting dáár was dus niet het antwoord op een staking. De ondernemers beoogden ermee de I.G. Metall alsnog, voordat de arbitrage-uitspraak bekend was, tot het aanvaarden van de 6% in Berlijn te pressen. Ze rekenden er daarbij op, dat de uitsluiting tot solidariteitsacties zou leiden en dat de I.G. Metall dus voor de keuze zou komen te staan: staken of accepteren. De I.G. Metall echter wist zowel de klip van de staking (die zij niet wilde) als

2) Gegevens omtrent de gebeurtenissen in West-Berlijn en omtrent de metaalstaking in het algemeen, zijn ons ter beschikking gesteld door Westberlijnse kameraden.

de klip van de 6% (die zij vanwege het gezichtsverlies niet kón accepteren) te omzeilen. Op dat moment kwam de arbitragecommissie het ondernemersdom te hulp. De commissie verklaarde namelijk geen uitspraak te willen doen.

De positie van de I.G. Metall werd er moeilijker door. Zolang de arbitragecommissie zich beraadde rustte op de vakbond de wettelijke verplichting zich van stappen te onthouden. Toen het beraad gestopt werd kón de I.G. Metall formeel de staking proclameren. De ondernemers rekenden er op, dat de bond daarmee vaster in de tang genomen was en van de twee kwaden nu de 6% wel zou accepteren. De I.G. Metall deed dat niet. Ze ging niet in op de 6% en ze organiseerde geen stemming over staking. Niet natuurlijk, omdat de Industriegewerkschaft zo radikaal voor 't arbeidersbelang in de bres sprong, maar omdat haar e i g e n belang als organisatie haar die houding gebiedend voorschreef. Staking in Berlijn? Uitgesloten: dat zou onvermijdelijk tot stakingen ook in de Bondsrepubliek leiden en dat moest ten koste van alles voorkomen worden. De 6%? Dat betekende een gezichtsverlies, als gevolg waarvan de dingen óók uit de hand zouden kunnen lopen. De I.G. Metall wilde persé de beslissing in Baden-Württemberg laten vallen. Dat bij die overwegingen inderdaad de belangen der arbeiders niet mee telden, dat inderdaad alles over hun hoofden heen en achter hun rug om bedisseld werd, dat zullen wij in het volgende nummer in een vervolg van dit artikel aantonen.

=====

H E T " S O C I A L I S M E " V A N I S T V A N F Ö L D E S

"Socialisme is een gemeenschap van de gelijkheid, niet van de gelijkmakerij. Socialistische gelijkheid betekent niet een gelijke verdeling der goederen, doch veelmeer gelijke kansen voor allen door de opheffing van het klassenverschil."

Bovenstaande "wijze" woorden zijn van Istvan Földes, plaatsvervangend hoofdredacteur van het Hongaarse blad "NEPSZABADSAG" en werden gepubliceerd in "Társadalmi Szemle" van oktober 1970.

Commentaar lijkt ons overbodig. Alleen zouden we graag willen weten wat nu het verschil is tussen het "socialisme" van Istvan Földes en het kapitalisme.

=====

+++++

HET SPIONNAGE-APPARAAT VAN BACKX..... (Slot van pagina 16)

een van de betrouwbaarste bondgenoten waarover hij in de haven beschikte. Uit het interview blijkt, dat de bondgenoten van 1970 elkaar trouw zijn gebleven. Het NBV-bestuur - zo blijkt opnieuw, nu op gans andere wijze, staat niet achter de arbeiders, maar achter Backx. Het zal "je" bond maar wezen. Gesteld dat het je weer eens te gortig wordt en je doet op een bondsvergadering je mond open. Het wordt zorgvuldig opgetekend! Voor het jaarverslag? Mis! Wat een arbeider zegt is voor het jaarverslag van de vakbond niet interessant. Daarin zul je de mening van arbeiders niet kunnen lezen. Maar waarin dan wel? Heel eenvoudig: in de personeelsregisters van de Scheepvaart Vereniging Zuid.

1) Op 20 mei 1971.

=====
=====

G E S C H I E D E N I S V E R V A L S I N G

IN DE MAAND augustus van het jaar 1939 sloten het bolsjewistische Rusland en het fascistische Duitsland een niet-aanvalsverdrag. Het was een verdrag, dat de hele wereld schokte en verbaasde. De bolsjewiki immers hadden zich altijd als de grootste vijanden van het fascisme voorgedaan. En nu sloten ze een dergelijk verdrag met het Duitse fascisme waarvan de gruweldaden reeds over de hele wereld bekend waren.

In de hele wereld hebben allerlei bolsjewiki hun best gedaan om dat verdrag voor te stellen als een tactische zet van Stalin. Men vergat dan echter steevast er bij te vertellen, dat het verdrag veel meer inhield, dan alleen maar het niet-aanvallen. Zo stond in het verdrag tevens, dat beide regeringen steeds voeling met elkaar zouden houden en zich zouden beraden over vraagstukken die beider interesse hadden. Voorts zou geen der beide regeringen steun verlenen aan machts-groeperingen die gericht waren tegen de verdragspartner. Hiermede werd dus openlijk een einde gemaakt aan alle anti-fascistische activiteiten in Rusland.

Dat dit geen loze woorden waren werd in Rusland meteen duidelijk. Onmiddellijk na het sluiten van het verdrag werden films meteen anti-fascistische strekking uit de roulatie genomen. Hiertoe behoorden bijvoorbeeld de Russische films "Professor Mamlock" naar een toneelstuk van Friedrich Wolf, en "Familie Oppenheim", naar een roman van Lion Feuchtwanger. Maar dat niet alleen: in de bibliotheken voor buitenlandse literatuur verdwenen de tijdschriften en romans der emigranten om plaats te maken voor nazi-tijdschriften. Het woord "fascisme" kwam in de Sowjet-pers niet meer voor. In de Prawda werd veel meer aandacht besteed aan de redevoeringen van Hitler (zonder commentaar uiteraard) dan aan de uitlatingen van bijvoorbeeld een Churchill. In zijn boek "De revolutie laat haar kinderen gaan", zegt Wolfgang Leonhard dat de officiële propaganda in Rusland er op wees, dat men meer aan de zijde van Hitler-Duitsland stond, dan aan de zijde der Westelijke machten. Wij hebben echter de verklaringen van Wolfgang Leonhard niet nodig om te weten, dat het officiële standpunt van de Russische bolsjewiki was, dat Engeland en Frankrijk de imperialistische schuldigen aan de oorlog waren en dat de eisen van Hitler-Duitsland redelijk waren.

Dit alles bracht de bolsjewistische partijen in de verschillende landen wel in een moeilijke positie. Volledig varend op het kompas van Moskou konden zij niet anders dan de houding van Rusland goed praten en verdedigen. Ook de C.P. hier te lande verdedigde door dik en dun het niet-aanvalsverdrag tussen Stalin-Rusland en Hitler-Duitsland en bestempelde 't als een tactische zet van de grote en vereerde leider Stalin.

Nog steeds was het niet-aanvalsverdrag van kracht toen de legers van Nazi-Duitsland de Nederlandse grenzen overschreden en na een strijd van vijf dagen het gehele land bezetten. Dit bracht de Nederlandse bolsjewiki er dan ook toe om in hun tijdschrift "Politiek en Cultuur" (nummer van juni 1940) te schrijven dat "het Nederlandse werkende volk tegenover de Duitse bezetting van ons land een korrekte houding moet aannemen". Dit was het officiële standpunt van de C.P.N., een standpunt dat door de gehele partij werd onderschreven en dat voor geen enkele groepering binnen de C.P.N. aanleiding was om zich van de partij te distanceren.

Deze houding in de eerste tijd van de bezetting is voor de na-oorlogse C.P.N. altijd een moeilijk te verteren stukje geschiedenis geweest. Dus tracht men het te verdoezelen door steeds maar weer zichzelf op de borst te slaan en uit te bazunen hoe groot het verzet tegen de Duitse bezetters van de C.P.N. wel is geweest,

maar alle grote woorden nemen niet weg, dat er van een verzet van de C.P.N. geen sprake is geweest voordat de legers van Hitler Rusland binnenvielen. Zeker, individuele leden van de partij namen deel aan het verzet. Denken we slechts aan Piet Nak en Willen Kraan, die beiden een belangrijke rol in de februari-staking van 1941 hebben gespeeld. Maar van de partij moesten we ons "korrekt tegenover de Duitse bezetters gedragen". Dat was ook het officiële standpunt.

Zwaar te verteren voor de C.P.N., dit brokje geschiedenis. Maar niet gewan- hoopt. Want thans, ruim dertig jaar na de "korrekte houding" in "Politiek en Cul- tuur" komt er hulp opdagen. Het is Arnoud Willems, die in het "Griekenland Bul- letin" van januari-februari 1971 de C.P.N. de helpende hand toesteeekt. In het artikel "De staat in het fascisme en in het monopoliekapitalisme" zegt hij:

"Is fascisme daarmee identiek aan monopoliekapitalisme?

Nu kan men het hele probleem ook terzijde schuiven en zeggen dat fas- cisme, kapitalisme en imperialisme één pot nat is. Dat was in 1940 het standpunt van een gedeelte van de C.P.N., dat meende dat de oorlog was uitgelokt door het Engelse imperialisme, en daaruit de konklusie trok, dat 'het Nederlandse werkende volk tegenover de Duitse bezetting van ons land een korrekte houding moet aannemen'. De noodzaak om dit stand- punt te herzien bleek al snel in de verdere loop van de oorlog, en kwam tot uitdrukking in de belangrijke bijdrage van de C.P.N. aan het verzet."

Arnoud Willems vergeet ons echter te vertellen wát dan wel de noodzaak was om dat standpunt te herzien. Die noodzaak bleek pas toen aan het vriendschaps- verdrag (was het niet Molotov, die verklaarde, dat de vriendschapsketen tus- sen Rusland en Duitsland er één van zuiver goud was?) tussen Rusland en Duitsland een einde kwam door de inval van de Duitse legers in Rusland.

Maar afgezien daarvan: ook als men aanneemt, dat fascisme, kapitalisme en imperialisme één pot nat is en dat de oorlog is uitgelokt door het Engelse impe- rialisme, moet men dan de arbeiders ("de werkende bevolking" heet dat zo mooi) oproepen zich korrekt te gedragen? Mogen de arbeiders zich niet verzetten tegen fascistische bezetters als de oorlog door imperialisten is uitgelokt? Is het geen noodzaak voor de arbeiders om zich te verzetten tegen welke imperialisten, monopoliekapitalisten of fascisten dan ook? Allemaal drogredenen natuurlijk. Hier was maar één reden voor de C.P.N. om de arbeiders op te roepen zich "korrekt te- genover de Duitse bezetters te gedragen". De vriendschapsverdrags-partner van Stalin-Rusland mocht niet worden weerstreefd omdat dit schade aan de Russische bolsjewiki kon berokkenen.

En hier komen we dan aan de geschiedenisvervalsing van Arnoud Willems. Hij zegt dat "een gedeelte" van de C.P.N. op het standpunt stond, dat de oorlog was uitgelokt door het Engelse imperialisme en dat we ons korrekt tegenover de Duit- se bezetters moesten gedragen. Welk deel van de C.P.N. was dat dan en welk stand- punt nam dan het andere deel van de C.P.N. in? Arnoud Willems laat ons er over in het duister. En dat moet hij ook wel, want er wás geen ander standpunt van de C.P.N. dan het officiële. Van een oppositie tegenover het officiële standpunt is nimmer iets gebleken.

Zeker, in een noot zegt Arnoud Willems, dat hij die woorden uit "Politiek en Cultuur" heeft geciteerd uit "Daan Goulooze, uit het leven van een communist" van Ger Harmsen, en hij vertelt er bij, dat Ger Harmsen vermeldt, dat het artikel in "Politiek en Cultuur" van de hand van de toenmalige algemene secretaris van de partij was, van Paul de Groot. Het artikel toe te schrijven aan De Groot - te- recht of ten onrechte, dat doet niet ter zake - heeft natuurlijk de bedoeling om

voor de houding van de C.P.N. in die dagen Paul de Groot aansprakelijk te stellen. Het is natuurlijk een handig trucje, maar bepaald niet vleierend voor de leden van de partij, die dus allen zonder meer het standpunt van Paul de Groot zouden hebben geslikt. Wat ons interesseert is de vraag of Ger Harmsen toen zelf ook al lid van de C.P.N. was. Het zou veel verklaren.

Maar ook al heeft Arnoud Willems zijn kennis van Ger Harmsen, dat pleit hem niet vrij van geschiedenisvervalsing. Wie klakkeloos dergelijke dingen overneemt en zich niet de moeite getroost om zelf die zaken na te pluizen, is niet minder gevaarlijk dan welke partijdemagoog ook, die zwart voor wit aanprijst en de belangen der arbeiders (en zo nodig de arbeiders zélf) opoffert aan de belangen van de partij.

=====

H E T S P I O N N A G E - A P P A R A A T V A N B A C K X
D A T I S D E N V V - V E R V O E R S B O N D

IN DE LOOP van dit jaar 1) verscheen in het "Rotterdams Nieuwsblad" een belangwekkend interview met dr. J. Ph. Backx, de voorzitter van de Scheepvaart Vereniging Zuid (SVZ), de werkgeversorganisatie in de Rotterdamse haven. In de loop van dat interview roerde de verslaggever met zijn gesprekspartner het hardnekkige gerucht aan, dat de SVZ over "zwarte lijsten" zou beschikken met gegevens over stakingsleiders, die onder meer betrekking zouden hebben op hun politieke kleur en op hun rol tijdens het grote havenconflict van september 1970. Er zou, volgens die geruchten zelfs sprake zijn van spionnen die voor de SVZ gegevens verzamelen.

Dr. Backx noemde het gerucht "volstrekt onjuist". "We hebben", zei hij, "wel een personeelsregister. Iedere werkgever heeft dat. Natuurlijk weten we dat de havencommissie voor een groot deel uit communisten bestaat. Dat weet iedereen, want ze steken het niet onder stoelen of banken. We horen ook wel eens wat van de NBV (de Nederlandse Bond van Vervoerspersoneel, aangesloten bij het NVV - red. D. & G.). Vroeger werden bepaalde figuren wel in de gaten gehouden. Tegenwoordig al lang niet meer."

De interviewer vroeg ook of havenwerkers, die tijdens de staking een actieve rol speelden dan niet bij hun directie op het matje waren geroepen.

Dr. Backx: "Mij niets van bekend. Ontkennen doe ik het niet."

Of actievelingen tijdens de staking ook moeilijkheden hadden ondervonden bij het veranderen van baan, doordat de SVZ geen toestemming zou hebben verleend?

Dr. Backx: "Wij verstrekken alleen maar gegevens uit 't personeelsregister".

Stakers op het matje geroepen? Dr. Backx weet het niet, maar ontkent het niet. "Zwarte lijsten"? Nee dat niet, maar wel een "personeelsregister". Spionnen? Ja vroeger wel, nu al lang niet meer. Waarom zou het ook? Backx heeft gelijk als hij dat soort lieden overbodig acht. "We horen", zegt hij zelf, "wel eens wat van de NBV." Welnu, waarom zou hij dan een kostbaar spionage-apparaat uit eigen zak en die van zijn mede-patroons betalen? Formeel heeft de SVZ geen verslieche- raars; wat er te verklikken valt geschiedt door het vakbondskader, dat zich gemakkelijker informeren kan en dat daarenboven nog betaald wordt van het geld van de arbeiders. Backx heeft het wel goed bekeken. De NBV bleek in september 1970

(Zie slot op pag.13)